

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 27 januari 1927 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 i riksdagsordningen ett av lagutskotten åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till lagutskott hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från militieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diarier, vilka år 1926 förts i nämnda expedition och under militieombudsmannens inspektionsresor, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte hava på särskild begäran handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet tillhanda.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

Militieombudsmannen meddelar i ämbetsberättelsen till en början, att han under tiden från och med den 12 juli till och med den 25 augusti beagnat sig av den honom enligt 23 § i instruktionen för militieombudsmannen tillkommande rätt till semester, samt att ämbetet under ifrågavarande tid jämlikt bestämmelser i nämnda paragraf uppehållits av hovrättsrådet Nils Einar Lennart Vult von Steyern, vilken utsetts att efterträda militieombudsmannen i händelse av hans avgång från ämbetet.

Enligt vad i berättelsen härefter omförmäles har militieombudsmannens företrädare i ämbetet häradshövdingen John Arthur Samuelson under den tid han förvaltade militieombudsmansämbetet företagit en ämbetsresa till Göteborgs och Bohus län, därvid han för ändamål, som avses i 12 och 18 §§ av instruktionen för militieombudsmannen, besökt Göta artilleriregemente, Göteborgs örlogsdepå, Älvsborgs fästning och Älvsborgs kustartillerikår samt centralfängelset å Härlanda. För egen del har militieombudsmannen under året företagit ämbetsresor till Östergötlands, Kronobergs, Gotlands, Blekinge och Kristianstads län. Under dessa resor besöktes Första livgrenadjärregementet, Andra livgrenadjärregementet, Östgöta trängkår, straffängelset i Linköping, Kronobergs regemente, centralfängelset i Växjö, Gotlands infanteriregemente, Gotlands artillerikår, Tingstäde fästning, kronohäktet i Visby, Karlskrona grenadjärregemente, Göta ingenjörkårs fästningsingenjörkompani, Flottans station i Karlskrona, Karlskrona kustartilleriregemente, straffängelset i Karlskrona, Norra skånska infanteriregementet, Wendes

artilleriregemente, Skånska trängkåren och straffängelset i Kristianstad. Härförutom har militieombudsmannen i Stockholm inspekterat Svea livgarde, Livgardet till häst och Flottans station i Stockholm. Under den tid, då militieombudsmannen åtnjöt semester, företog tjänstförrättande militieombudsmannen inspektionsresor till Stockholms, Södermanlands, Göteborgs och Bohus samt Örebro län, och besökte han härvid Svea ingenjörkår, Fälttelegrafkårens radiokompani, Södermanlands regemente, Skeppsgossekåren i Marstrand, Livregementets grenadjärer, Svea trängkår och straffängelset i Örebro.

Under ämbetsresorna hava rullföringsexpeditioner besökts, då sådant kunnat ske, utan att resorna därigenom väsentligen förlängts eller fördryrats.

Vid inspektionerna har militieombudsmannen biträts av byråchefen eller byråintendenten vid militieombudsmansexpeditionen samt i vissa fall därjämte av en byggnadskunnig officer. Vid inspektionen av truppförband hava särskilt krigsrättsprotokollen, krigsdomarnas diariéer och anteckningarna över disciplinära bestraffningar, kassaförvaltningens räkenskapshandlingar samt handlingar rörande upphandling och redovisning av materiel av olika slag ävensom marketenterirörelsen granskats. Tillika har uppmärksamhet ägnats åt vården av kaserner och materiel samt åt hygieniska förhållanden. I samband med inspektionerna av truppförband hava även arrestlokalerna besökts. De i förestående redogörelse omnämnda besöken å de allmänna straffanstalterna hava uteslutande avsett personer, som av krigsdomstol dömts till frihetsstraff.

I detta sammanhang anför militieombudsmannen i berättelsen följande: Den verkställda granskningen av krigsdomstolarnas protokoll hade i allmänhet icke givit anledning till någon anmärkning av allvarligare beskaffenhet, och hade militieombudsmannen därför i likhet med sina närmaste företrädare i ämbetet funnit, att krigsdomstolarna i stort sett fungerade mycket tillfredsställande. Även den disciplinära bestraffningsrätt, som vore anförtrodd åt de militära befälhavarna, hade, såvitt granskningen av förhørsprotokollen kunnat giva vid handen, handhäfts på ansvarsfullt och omdömesgillt sätt. — I fråga om den ekonomiska förvaltningen vid truppförbanden hade militieombudsmannen i visst avseende funnit ett mot gällande bestämmelser avgjort stridande förfaringssätt hava tillämpats vid ett flertal truppförband. S. k. avskedspremier — enligt gällande och av riksdagen antagna bestämmelser avsedda för fast anställt underbefäl av manskapet, som efter viss tids tjänstgöring avginge från beställning på stat — hade i ett mycket stort antal fall utbetalts till personer, som visserligen vid utgång av viss kontraktperiod erhållit avsked men som omedelbart eller så gott som omedelbart därefter återinträtt i tjänst. För att förhindra det kringgående av gällande bestämmelser, som sålunda i stor utsträckning förekommit, hade militieombudsmannen i skrivelse till Konungen av den 29 december 1926 hemställt, att gällande bestämmelser i ämnet måtte skärpas, varjämte jämväl i vissa andra hänseenden, i vilka villkoren för åtnjutande av avskedspremier syntes för stränga, ändring av

gällande bestämmelser ifrågasatts. — Övergångsbestämmelserna till den år 1925 antagna nya värnpliktslagen hade — såsom militieombudsmannen genom ett flertal klagomål över verkställda inkallelser samt förfrågningar från enskilda och myndigheter erfarit — vållat inskrivningsmyndigheterna stora svårigheter att tolka, och i flera olika frågor hade bestämmelserna tillämpats på olika sätt av rullföringsbefälet. I vissa fall hade militieombudsmannen i skrivelser till Konungen hemställt om åtgärder för undanröjande av förekommen olikartad tillämpning.

Över de under året handlagda ärendena meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1926 års lagtima riksdag utvisar kvarstodo vid början av år 1926 från år 1925 balanserade ärenden till ett antal av	36
Under år 1926 tillkommo ärenden till följande antal:	
enligt allmänna diariet	261
enligt diariet över hemliga ärenden	7
Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1926, utgör alltså	304

De 268 ärenden, som inkommit under år 1926, utgöras av:	
ärende, överlämnat från riksdagens justitieombudsman	1
ärenden, inkomna från annan myndighet	15
klagomål eller framställningar från enskilda	131
ärenden, uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning	107
militieombudsmannens organisations- och förvaltningsärenden m. m.	14
Summa	268

Av de från föregående år balanserade ärenden hava 24 utgjorts av enskilda klagomål och 12 av ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning.

Till behandling under år 1926 hava alltså förelegat 155 enskilda klagomål och 119 ärenden, som uppkommit under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning.

Av dessa klagomål och inspektionsanmärkingar m. m. hava	Enskilda klagomål	Inspektionsanmärkingar m. m.
under året avgjorts	144	108
vid årets slut varit vilande i avbidan på yttrande eller påminnelser	2	3
vid årets slut varit på domstols eller annan myndighets prövning beroende	4	7
vid årets slut varit på militieombudsmannens prövning beroende	5	1
Summa	155	119

	Enskilda klagomål	Inspektionsan- märkningar m. m.
Av ovannämnda under året avgjorda enskilda klagomål och inspektionsanmärkningar m. m. hava		
på grund av återkallelse avskrivits.....	1	0
till annan myndighet hänvisats.....	2	13
utan åtgärd avskrivits.....	43	0
efter vederbörandes hörande eller eljest verkställd utredning avskrivits.....	79	64
på grund av stadgandet i 5 § i instruktionen för militieombudsmannen fått bero.....	6	8
på grund därav att klagande erhållit gottgörelse eller rättelse eljest vunnits blivit avskrivna.....	11	22
efter av domstol eller annan myndighet på militieombudsmannens föranstaltande meddelat beslut avskrivits.....	2	1
Summa	144	108
Av de efter militieombudsmannens uppdrag anhängiggjorda åtal voro vid 1926 års början ännu icke slutligt prövade.....		2
anhängiggjordes under år 1926.....		3
		Summa 5
Av dessa åtal		
hava under året slutligen avgjorts.....		3
äro vid årets slut på prövning beroende.....		2
		Summa 5
Av de under året anhängiggjorda åtal hava anställts		
på grund av förd klagan.....		1
på grund av anmärkning vid inspektion.....		2
		Summa 3
Av hela antalet (304) ärenden äro under året slutbehandlade.....		280
i avvaktan på myndighets beslut eller infordrad utredning vilande....		17
på militieombudsmannens prövning beroende.....		7
		Summa 304»

Ämbetsberättelsen upptager vidare såsom bilagor redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder, för vissa ärenden, som icke föranlett dylika åtgärder, samt för framställningar till Konungen.

Beträffande åtalen har liksom i militieombudsmannens föregående ämbetsberättelser redogörelse ansetts böra meddelas endast för sådana, som under året prövats av första domstol eller rörande vilka dylik domstols utslag under året kommit militieombudsmannen tillhanda, varemot annat åtal allenast omnämmts.

I avdelningen »vissa ärenden, som icke föranlett åtal eller därmed jämförlig åtgärd» hava huvudsakligen medtagits sådana ärenden, vilka på grund av det spörsmål, som förelegat, kunna hava intresse utöver det enskilda fallet.

Under rubriken »Framställningar till Konungen» omförmålas slutligen av militieombudsmannen eller hans ställföreträdare nedannämnda dagar under år 1926 till Konungen avlätna framställningar, nämligen

den 23 oktober angående verkställigheten av arreststraff, som skall skärpas med hårt nattläger;

den 15 maj angående fråga, huruvida för värnpliktig, som enligt lagen den 23 februari 1923 om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1923 års klass fullgjort första tjänstgöringen tillsammans med sommargruppen av 1922 års klass, tjänstgöringstiden skulle förlängas enligt bestämmelsen i § 3 nämnda lag;

den 30 april angående fråga om tolkning av vissa övergångsbestämmelser till värnpliktslagen den 12 juni 1925;

den 9 oktober angående fråga om tjänstgöringstiden för värnpliktiga studenter och likställda, som inskrivits före år 1926 såsom icke vapenföra men på grund av laga förfall, beviljat uppskov eller uteblivande utan laga förfall icke börjat fullgöra dem åliggande första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd senast å tid, som i sådant avseende stadgas för värnpliktiga av 1925 års klass;

den 25 augusti angående radio- och ballongkompaniernas förläggning vid Lilla Frösunda;

den 3 juni angående fri sjukvård m. m. åt vissa befattningshavare vid armén och marinen; samt

den 29 december angående åtgärder med anledning av viss oriktig tillämpning av gällande bestämmelser om avskedspremier m. m.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 27 januari 1927.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman*, *Hederstierna*, *Jacob Larsson*, *Klefbeck*, *Borell*, *Edw. Larson*, *Ernst Svenson* och *Erik Anderson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Lindley*, *Leo*, *Jansson* i Edsbäcken, *Nilsson* i Antnäs, *Söderberg*, *Johansson* i Brånalt och *Christenson* i Södertälje.